

1911 jan.

Részlet Braun Róbert az aradi „Románul” indulásakor közölt glosszájából¹

Az ónaptár újévtől kezdődőleg a *Tribuna* mellett Aradon egy új román napilap indult meg, a *Románul*. E lap a nemzeti komité hivatalos orgánuma és ismeretes, hogy megindulását éles harc előzte meg a *Tribuna* és a nemzeti komité közt. E harc belső részletei a kívülálló előtt ismeretlenek. Mendemondákban nincs hiány, különösen ami a harc személyi oldalát illeti, nagyobb elvi különbséget azonban egyelőre bajos a két lap politikai iránya közt megállapítani. Úgy látszik, a harcnak inkább temperamentumban és kultúrában levő ellentétek az okai. A románság régi politikai vezetői többnyire öregebb emberek, akik kvietisztikusabb vérmérsékletüknél fogva nem fejtettek ki egyes alkalmakkor (pl. legutóbb az Arad vármegyei törvényhatósági bizottsági tagválasztáskor), az újabb nemzedék nézete szerint, sem elég energiát, sem elég körültekintést. Egy másik vád ellenük, hogy túlságosan sokat politizálnak, ahelyett, hogy befelé igyekeznének a románságot gazdaságilag és műveltségben erősíteni. Olyanféle szemrehányás ez, mint nálunk — *mutatis mutandis* — az örökösen közjog körül forgó politika vádja. Végül vádolják a vezetők nagy részét azzal is, hogy kellő iskolázottság hiánya miatt magasabb politikai szempontjaik nincsenek, és hogy idegen (magyar) iskolában nevelkedvén, a román kultúrában tájékozatlanok.

Kétségtelen, hogy a két lap közti verseny nagy hasznára van máris a román hírlapírás színvonalának. Az új lap, a *Románul* ugyan még magán viseli annak bélyegét, hogy kellő előkészítés nélkül indult meg, de jeles munkatársai segítségével, kiket részben a *Tribuná*-tól hódított el, erősen fenyegeti versenytársa elsőbbségét.

Figyelemreméltó az új lap első számának vezércikke (valószínűleg Goldis László tollából), melyből hadd álljon e néhány szó:

„A szabad nemzeteknek nemcsak lehet, de kell is, hogy legyen több politikai pártjuk, melyek a kormányzatban egymást felváltva, a törvényhozás által az idő pillanatnyi kívánalmainak megfelelnék, azonban egy elnyomott és nemzeti létben veszélyeztetett nemzetnek csak egy pártja lehet: az a párt, mely a nemzeti lét elismerését és biztosítását követeli azon állam keretein belül, ahol él.”

Mit jelent ez más szókkal? Azt, hogy bár vannak a románságon belül nagy és jelentős politikai, gazdasági és kulturális ellentétek, ezek megvitatásának háttérbe kell szorulnia addig, míg a nemzeti lét jogosultságának kérdése vitás. Vannak opportunusok és intranzigensek, klerikálisok és szabadgondolkodók, görög katolikusok és -keletiek, parasztnyúzóok és a szocializmus felé hajlók, de ugyan miért alakítanának ezek külön pártot, amikor a magyar sovinszta állam végpusztulással fenyegeti mindnyájukat? A közös nyomás összetartja őket, egyúttal pedig szinte lehetetlenné teszi számukra, hogy a nemzetiség kérdésén kívül bármily más kérdés is eljusson hozzájuk. Nagy európai gazdasági és kultúrproblémák őket érzéketlenül hagyva zúgnak el fejük fölött, vagy ha el is jutnak hozzájuk, csak a nemzetiség szempontjából érdeklik őket...

¹ A közlemény címe és lelohelye: *A „Románul” és a nacionalizmus átka.* — Huszadik Század XII, 1911. 23. köt. jan., 1. sz. 236—7. l. (Kortörténeti jegyzetek.)